

„Příspěvek k fromantismu“

Copak mohu klidně přihlížet tomu, že Američané chtějí z Francie udělat bordel, a co teprv Rusové..., musím tedy vzkřiknout, dokud je mi to ještě dovoleno. A je jedno, že můj výkřik bude udušen. Jacques Chardonne

Francie byla za druhé světové války rozdělena, jak územně, tak v myslích. V prvním případě na část podléhající německé správě („Paříž“, „sever“) a na část se správou francouzskou pod vedením maršála Pétaina (Vichy, „jih“), v tom druhém na stoupence spolupráce, kteří byli četní na začátku, když Říše vítězila, a pak na stoupence odporu proti ní, kteří byli četní na konci, když prohrávala. Každá z těchto oblastí měla své lidi, své plány a sny, vlastní členění, rozpory a obtíže. A svou představu o zradě.

3. července 1940 na přístav Mers-el-Kébir zaútočilo britské loďstvo, aby potopilo „spojeneckou“ francouzskou flotilu. Ta byla vážně poškozena, bezmála dvanáct set námořníků zahynulo. V té době už generál de Gaulle začal v Londýně s Churchillovou podporou budovat své odbojové hnutí „svobodných Francouzů“.

20. října 1940 se v obci Montoire setkal Philippe Pétain, legitimní hlava francouzského státu poté, co se třetí republika sama zrušila, s Adolfem Hitlerem, hlavou Německé říše. Během jednání maršál Pétain stvrdil, že pro zachování francouzské jednoty – jednoty deseti staletí – půjde při budování evropského nového pořádku cestou spolupráce (collaboration).

Vítěz od Verdunu (Pétain) nebo uprchlý generál (de Gaulle)? „Vítězící Říše“ tady nebo „perfidní Albion“ (anglofobie je stále silnější a trvalejší než zášť k „dědičnému nepříteli“ z východu) tam, za kanálem?

Obvinění ze zrady, diktovaná upřímným přesvědčením, závisí na volbě spojenců. Na volbě té

či oné podoby světa. Zde jedna z nejvýstižnějších a nejstručnějších možných definic této volby:

„Čemu dát přednost? Vítězství Německa, jehož vliv zajisté povede k politické a mravní reorganizaci Francie, ale skoro jistě i k úbytku svobody, zejména pro nás, spisovatele. Anebo vítězství Anglie, představující nepopíratelně vítězství Židů, co se hned zase vyrojí, zaujmou vedoucí pozice a povládnu intrikánskému režimu, panství peněz, nejpochybnějšího internacionalismu, s absencí politické a společenské morálky, nicméně začínajícímu s naprostou svobodou všechno říct, napsat, vyjádřit?“ ptal se za války Paul Léautaud (1872–1956), nonkonformista, ale nestraník, „buřič bez vlajky“, ze své slonovinové věže, antidemokrat, který svou ulitu nikdy neopustil (do Francouzské akademie ho ale přijali).

Ti, kdo upřednostnili Německo, stali se jeho spolupracovníky, „kolaboranty“. Slovo původně kladné nebo neutrální, dostalo ještě za války – také skrze „zahraniční vysílání“ BBC – hanlivý obsah, který pak po válce přešel do většiny evropských jazyků a odtud do historiografií vítězů („Pravda vítězí! neboť ji má vždy vítěz.“). Motivace ideových „kolaboušů“ (*collabos*) se v mnohém lišily, všichni však byli zneklidnění svou zkušeností vjemu rozkladu a úpadku nejen Francie, ale celého Západu. V ekonomické a právní rovině, zaujímající podstatnou část buržoazního výměru skutečnosti, se život stal složitější a košatější, kdežto v mravní a duchovní se zase podstatně uvolnil a zploštil. Jako kdyby jej pohltil princip (balzakovské) šagrénové kůže, kdy všechna ta váha naplněných či plnicích se přání a tužeb jeho obyvatel, je činí ještě menšími: povrchnějšími a stísněnějšími. Uvolnit je pak má „zábava“, odpovídající ovšem nejprve snižujícím se a poté rozpadajícím se měřítkům. Přesto jí ještě Francouzi nejsou tak zcela ohlušení.* Slyší na antikomunismus – na záchranu Evropy před asiatským (tj. moskevským) bolševismem (účast komunistů na odboji po roce 1943 od něj mnoho Francouzů odpuzuje) či tradiční anglofobii; jiní přezírají USA a nedůvěřují jim; většina pak opovrhuje Židy, do značné míry ztělesňující „moderní úspěch“.

„Osobně nemůžu Židy vystát, protože pro mě ztělesňují moderní svět, který si ošklivím,“ říká v Drieuově románu *Gilles* z roku 1939 starý Carentan. Zrovnoprávnění v roce 1791, vyrostli a prorostli především svými inovacemi v bankovním peněžnictví po Napoleonově porážce Wellingtonem francouzskou společností tak rychle, že už na konci osmdesátých let 19. století, pár let po vzniku třetí republiky, mohl Édouard Drumont konstatovat „židovskou Francii“ (*La France juive*): „Zjistíte ve světle oslepujícího jasu, že již dvacet let Žid si může všechno dovolit se zaručenou beztrestností, a že stojí naprosto mimo naše zákony a nad nimi.“ A to bylo ještě před Panamskou aférou... (zato ale po krachu katolické banky Union Générale, která neobstála v žido-protestantské konkurenci). Vina však podle jeho názoru není prvotně v Židech samotných, nýbrž v *systemu*, který jim toto umožňuje. A v němž se postupně zabydleli natolik, že kontrolují nastavování jeho poměrů a spojů (legislativou, tiskem atd.). O tom se ve třicátých letech, na sklonku třetí republiky, přesvědčili nejen lidé jako socialista Marcel Déat, komunistka Doriot (z obou se stali přední *collabos*) či radikál Gaston Bergery (Clérence z *Gillese*), ale všechny vlády, které se tyto poměry pokusily, byť jen o kousek, posunout, změnit v jejich neprospěch (např. jakýkoli pokus o zdanění kapitálu končil jeho převáděním do zahraničí). Kolaboranti, resp. kolaboracionisté (historiografické označení omezující hanlivý podtón), proto uvěřili, že prolomit tuto „peněžní zed“ (stále více

zahalovanou do „kulturní opony“ sflikované ze všelijakých pestrých hadříků) se může podařit už jen s pomocí síly vnější: Říše.

Říše, která Židy z jejich pozic nekompromisně vypudila a během několika let navíc dokázala proměnit někdejší roztráštěnou Výmarskou republiku a její dezorientované občany v nebývale soustředěnou „ocelovou sílu“, avšak napájící se i z prazdrojů posvátného ritu, „árijské krve a rodné půdy“: v „jinou modernu“. Tak se rozdrobená výmarská *society* obrodila ve scelenou (totalitní) národní pospolitost. O tom, jak by se obdobná obroda po vítězství Říše nad Británií a Sovětským svazem vyvíjela ve Francii s jejími kulturně-dějinnými odlišnostmi, spekulovat nebudeme. Jen potvrdíme, že za stupňující se války se ve Vichy vyhlášená Národní revoluce omezila na propagandu a stát vynakládal veškerou sílu na pouhé udržení se (konzervaci); a že v Němci obsazené severní části toto udržování správy s přibývajícími neúspěchy Osy nutně nabývalo stále represivnější a kořistnický charakter, což zastánce spolupráce bez rozdílu kompromitovalo. Avšak nebudeme ani spekulovat o tom, zda ještě vítězící Němci mohli či nemohli správu nad poraženými Francouzi uvolňovat. Pojednáme co nejstručněji pouze o tom, co bylo...

Má to pokračování...

* Pierre Dunoyer de Segonzac, armádní důstojník, který později založil školu pro výchovu francouzské elity, získal vlastní vhled do zhroucení Francie, když byl za podivné války (1939-40) svědkem, jak jeho muži poslouchají nejpopulárnějšího francouzského zpěváka Tina Rossiho: „Tento mezinárodní zpěvák, jehož švitořivý hlas mění konsonanty v samohlásky, narostl do rozměrů mýtu - eunuch, o němž sní francouzské ženy a v němž francouzští muži zbožňují svou vlastní průměrnost. Tino Rossi v zákopech. Tento skandál si žádal nápravu - mužnou píseň chlapů pracujících na poli.“